

УДК 338.631 (477)

Марина Анна Сергіївна,

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування

Юр Олена Сергіївна,

здобувач вищої освіти,

Національний авіаційний університет (Київ)

СУЧАСНИЙ СТАН АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Анотація. Агрпромисловий комплекс відіграє важливу роль в розвитку української економіки, генеруючи щороку значну частину ВВП країни, забезпечуючи потреби в продукції сільського господарства на внутрішньому та світових ринках і, займаючи важливу частку в експорті України.

Ключові слова: сільське господарство, агропромисловий комплекс, аграрний сектор, сільськогосподарське виробництво, рослинництво, тваринництво, зовнішньоекономічна діяльність.

Україна – країна з потужним аграрним потенціалом і колосальними перспективами розвитку сільського господарства. Аграрний потенціал може стати основою формування особливої ролі національної економіки в сучасній системі світогосподарських зв'язків.

Україна довгий час залишалася аграрною країною, навіть в умовах індустріалізації, сучасне сільське господарство залишається залежним від природних чинників із нестабільними врожайми. Технологічна революція у сільському господарстві призвела до створення великого ринку промислового виробництва та передачі капіталу не тільки із сільського господарства у промисловість, де норма прибутку була вищою, а й до міграції населення з сіл до міста [1].

Аграрний сектор є значущою стратегічною галуззю національної економіки України, який забезпечує продовольчу безпеку та незалежність країни. Як великий виробник зерна, Україна входить до шістки найбільших експортерів світу, поставляючи продукцію до 80 країн. Також Україна є найбільшим експортером соняшникової олії [2]. Динаміка показників економічного розвитку агропромислового комплексу (далі – АПК) наведено у табл. 1.

Як свідчать дані табл. 1, у 2020-2021 рр. у виробництві основних видів агропромислової продукції переважають товари рослинництва і їх темп зростання є позитивним, особливо виробництво зернових та зернобобових культур, виробництво всіх товарів тваринництва знижується. Загалом у структурі продукції сільського господарства у 2021 році рослинництво займає

81,4%, а тваринництво, в свою чергу, лише 18,6%.

Таблиця 1

Динаміка виробництва основних видів продукції АПК

Види продукції АПК		2019	2020	2021	Т. прир., % 2021/2020
Рослинництво	культури зернові та зернобобові, тис.т	75 143	64 933	86 010	↑ 32,5
	буряк цукровий, тис.т	10 204	9 150	10 854	↑ 18,6
	соняшник, тис.т	15 254	13 110	16 392	↑ 25,0
	картопля, тис.т	20 269	20 838	21 356	↑ 2,5
	культури овочеві, тис.т	9 688	9 653	9 935	↑ 2,9
	культури плодові та ягідні, тис.т	2 119	2 024	2 235	↑ 10,4
Тваринництво	м'ясо (у забійній масі), тис.т	2 492	2 478	2 438	↓ 1,6
	молоко, тис.т	9 663	9 264	8 714	↓ 5,9
	яйця, млн. шт	16 678	16 167	14 071	↓ 13,0
	вовна, т	1 734	1 573	1 497	↓ 5,0

Джерело: складено та обчислено авторами на основі даних джерела [3]

У 2021 р. було експортовано продукції АПК на загальну суму 27,8 млрд. дол. США, що становить 41% загальноукраїнського, що на 25 % перевищує значення 2019 р. це дозволяє галузі утримувати ключові позиції в сфері зовнішньої торгівлі. За всіма напрямками спостерігається зростання виручки, що відбувається як за рахунок збільшення обсягів торгівлі, так і за рахунок зростання цін на всі види продуктів харчування в світі [4].

В структурі експорту продукції АПК найбільшу частку займає продукція рослинництва (56% в 2021 р.), якої експортовано на суму 15,6 млрд. дол. США, основним товаром є зернові культури. Жирів і олій тваринного та рослинного походження було експортовано на суму 7,1 млрд. дол. США (25% експорту продукції АПК), основний товар в групі – соняшникова олія. Найменший обсяг експортної виручки отримано від реалізації продукції тваринництва (лише 5% загального експорту продукції АПК на суму 1,4 млрд. дол. США).

Імпорт продукції АПК у 2021 р. на 19 % зріс у порівнянні з 2020 р. і склав 7,7 млрд. дол. США (11% всього українського імпорту). Він здебільшого представлений готовою продукцією (46 % імпорту продукції АПК у 2021 р. на суму 3,6 млрд. дол. США), зокрема поставками алкогольних напоїв та тютюнових виробів. В структурі імпорту продукції рослинництва (2,1 млрд. дол. США) переважають фрукти та горіхи; продукції тваринництва (1,6 млрд. дол. США) – риба та морепродукти. Найменшу частку в структурі імпорту

мають жири і олії тваринного та рослинного походження (0,4 млрд.дол. США).

У сучасних реаліях функціонування економіки України спостерігається значна диспропорція попиту та пропозиції на споживчому ринку, а підприємства АПК змушені існувати в жорстких умовах невизначеності та постійно зростаючого ризику. Важливим елементом забезпечення сталого розвитку АПК є постійне інвестування сектору та вільний доступ до сільськогосподарських ринків. Вживання підприємств можливе за умов відповідності тенденціям розвитку конкурентного ринкового середовища, які визначають необхідність зростання продуктивності виробництва і якості продукції. Тому актуальним є використання стратегічних підходів до глибоких змін в аграрному секторі та впровадженні масштабних реформ, проте цей процес обтяжується проявами кризових явищ, які створюють проблеми в діяльності сільськогосподарських підприємств [5].

В умовах військового протистояння та економічної кризи Уряд надає велику підтримку сільському господарству. Так, Верховна Рада ухвалила законопроект №7178 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану» [6], яким автоматично подовжуються договори оренди земель сільськогосподарського призначення, що закінчилися під час воєнного стану. Запобігти негативним наслідкам змін у забезпеченні АПК трудовими ресурсами, зокрема, за рахунок мобілізації, внутрішнього переміщення громадян в Україні та їх виїзд за кордон тощо, передбачається дозволити користувачам земель сільськогосподарського призначення тимчасово передати їм права користування земельною ділянкою із забезпеченням необхідних матеріально-технічних, фінансових та трудових ресурсів [2].

Висновки. Аграрний сектор залишається одним із провідних в українській економіці, але відстає у рівні розвитку від розвинених країн. Незважаючи на проблеми, з якими зіткається вітчизняний АПК, реалізуються проекти з реформування галузі та забезпечення її конкурентоспроможності на світових ринках. Під час війни саме сільське господарство є запорукою забезпечення продовольчої безпеки країни та підтримки економіки в цілому.

Список використаних джерел:

1. Чуб А. В. Сучасний стан та тенденції розвитку агропромислового комплексу України. *Приазовський економічний вісник*. 2021. №. 5(28). URL:

<https://doi.org/10.32840/2522-4263/2021-5-5> (дата звернення: 02.11.2022).

2. Kobernik V., Shyrmova T. Agricultural Sector of Ukraine and Ways of its Development in Modern Conditions. *The Science of the XXI Century: Challenges of the Contemporaneity*: Матеріал наук. конф., м. Київ, 12 трав. 2022 р. С. 43–45.

3. Державна служба статистики України. <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 02.11.2022).

4. У 2021 році Україна збільшила експорт агропродукції на 25%. Національна академія аграрних наук України. URL: http://naas.gov.ua/newsukraine/?ELEMENT_ID=7433 (дата звернення: 02.11.2022).

5. Piziuk O. Current Situation in the Agricultural Sector in Ukraine. *Topical Issues of Humanities, Technical and Natural Sciences*. 2021. С. 175-179.

6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану. Закон України від 19.03.2022 № 7178. Верховна Рада України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JI07145A?an=2> (дата звернення: 02.11.2022).

- Смерічевський С. Ф., Дудко Д. В.* МОДЕЛЮВАННЯ ТА 139
МАРКЕТИНГОВИЙ АУДИТ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ БАНКУ
- Охріменко А. В., Науковий керівник – Тельнова Г. В.* 141
ЗАСТОСУВАННЯ ЛІНІЙНОЇ ОПТИМІЗАЦІЇ ДЛЯ ПОКАЗНИКА
РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ВАЛСНОГО КАПІТАЛУ НА ПРИКЛАДІ ТОВ
«ЕПАМ СИСТЕМЗ»
- Тельнова Г. В., Кошик О. М.* АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ 146
ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО
СОЮЗУ (ЄС) ТА УКРАЇНИ
- Тренкін Є. С.* МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ РІВНЯ 150
ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ
- Шевченко А. В., Бичуля М. І.* ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ 152
КЛІЄНТООРІЄНТОВАНОСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ФОРМУВАННЯ
КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВА
- Штик Ю. В., Семенова Д.О., Енес О. І.* ЕКОЛОГІЧНА 156
МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ
- Задерака Н. М., Ткаченко Ю. Ю.* НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ 160
УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СИСТЕМОЮ УКРАЇНИ
- Антипенко Н.В. Ткаченко В. О.* РОЗВИТОК ФІНАНСОВОЇ НАУКИ 163
В УКРАЇНІ